

2021 DÜNYA HAVA KİRLİLİĞİ RAPORU AÇIKLANDI: TÜRKİYE YİNE 46. SIRADA

Her yıl İsviçre merkezli hava kalitesi teknolojisi şirketi IqAir tarafından yayımlanan 2021 Dünya Hava Kirliliği raporuna göre Türkiye 2020 yılındaki gibi dünyanın en kirli havasına sahip 46. ülkesi oldu. Rapor, 117 ülkede 6476 şehirdeki hava kalitesi izleme istasyonlarından alınan metreküp başına düşen ince parçacıklı madde (PM 2,5) yoğunluğu ölçümlerine dayanıyor.

Buna göre Ankara dünyanın en kirli 54. başkenti olurken Iğdır, Avrupa'nın hava kirliliği en yoğun şehri olarak belirtildi.

Avrupa'nın en kirli şehirleri sıralamasında Iğdır'ı Rusya'daki Krasnoyarsk ve Sırbistan'daki Novi Pazar izledi. Düzce ise Avrupa'nın en kirli beşinci şehri olarak yer aldı.

2021 Dünya Hava kirliliği raporu dünyadaki şehirlerin yüzde 97'sinin Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlediği hava kalitesi standartlarını karşılamadığını ortaya koydu. PM2.5 olarak ifade edilen havanın içerisinde bulunan ince parçacıklı madde kirliliği astım, felç, kalp ve akciğer hastalıklarına sebep oluyor. PM2.5 her yıl milyonlarca insanın erken ölmesine sebep oluyor.

Rapora dahil edilen hava kalitesi izleme istasyonlarının yüzde 44'ü devlet kurumları tarafından işletilirken geri kalanı bilim insanları, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve şirketler tarafından yönetiliyor.

IqAir hakkında: İsviçre merkezli bir hava kalitesi teknolojisi şirketi olan IqAir, kişilerin, kuruluşların ve toplulukların daha temiz havaya ulaşması için çalışır.

RAPORDAN NOTLAR

- 2021'in en kirli beş ülkesi şunlar oldu:
 - Bangladeş
 - Çad
 - Pakistan
 - Tacikistan
 - Hindistan
- Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi art arda dördüncü kez dünyanın en kirli başkenti oldu. Onu Bangladeş'in başkenti Dakka, Çad'daki N'Djamena, Tacikistan'ın başkenti Duşanbe ve Umman'ın başkenti Maskat takip ediyor.
- 2021'de hiçbir ülke PM2.5 için Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlediği hava kalitesi standartlarını karşılayamadı.
- Raporda yer alan 6475 şehirden yalnızca 222'si DSÖ'nün PM2.5 standartlarını karşıladı.
- 174 Latin Amerika ve Karayip kentinden yalnızca 12'si DSÖ PM2.5 standartlarını karşıladı.

- 65 Afrika şehriden yalnızca biri DSÖ PM2.5 standartlarını karşıladı.
- 1887 Asya kentinden yalnızca dördü DSÖ PM2.5 standartlarını karşıladı.
- Avrupa'daki 1588 şehirde yalnızca 55'i DSÖ PM2.5 standartlarını karşıladı.
- ABD'nin büyük şehirlerinden en kirli olanı Los Angeles oldu. Ancak şehirde 2020'ye göre hava kirliliğinde 2020'ye kıyasla yüzde 6'lık düşüş görüldü.
- Çin'de 2021'de hava kalitesi önceki yıllara oranla iyileşti. Rapora göre Çin'deki şehirlerin yarısından fazlasında hava kirliliği geçen yıla oranla daha düşük ölçüldü. Emisyon kontrolü ve **kömür santrali faaliyetinin ve diğer yüksek emisyonlu endüstrilerin azaltılmasının sayesinde son 5 yıldır hava kirliliğindeki azaltma trendi bu yıl da sürdü.**
- Orta ve Güney Asya 2021'de dünyanın en kötü hava kalitesine sahipti ve dünyanın en kirli 50 şehriden 46'sına ev sahipliği yaptı. Bölgede DSÖ PM2.5 standartlarını karşılayan sadece Kazakistan'ın iki şehri olan şehir Zhezqazghan ve Chu oldu.

TÜRKİYE'DEKİ TEMİZ HAVA EYLEM PLANLARI YETERLİ DEĞİL

Türkiye'de hava kirliliği ile ilgili çalışmalar yürüten Temiz Hava Hakkı Platformu yıllardır çalışmalarında PM2.5 limit değerinin belirlenmesi gerektiğini vurguluyor. Bununla ilgili halk sağlığını esas alan bilimsel çalışmalar yapıyor. Her yıl açıkladıkları 'Kara Rapor'da Türkiye'deki hava kirliliği durumunu ve halk sağlığına olan etkilerini açıklıyor. Platform bileşenlerinden Greenpeace geçtiğimiz yıl 'Havada Kalmasın' kampanyasında PM2.5 için yönetmeliklerde limit değer belirlenmesi çağrısında bulunmuştu. Bu yıl ise 'Havanı Koru' kampanyasıyla yetkililere hava kirliliği limitlerinin aşıldığı bölgelerde koruma bölgesi ilan edilmesi çağrısında bulunan Greenpeace Akdeniz, Türkiye'deki temiz hava eylem planlarının yeterli olmadığını belirtti.

Greenpeace Akdeniz İklim ve Enerji Proje Sorumlusu Gökhan Ersoy:

LİMİTLERİN AŞILDIĞI İLÇELER KORUMA BÖLGESİ İLAN EDİLMELİ

Geçtiğimiz yıl 91 bin kişi temiz hava kampanyamıza destek verdi ve birlikte partikül maddeler '*havada kalmasın*', limit değerler belirlensin talebiyle bakanlığı harekete geçmeye davet ettik. İqAir raporunda Avrupa'nın en kirli kentlerine ev sahipliği yaptığımızı gösteren bulgular da bu talebi doğrular nitelikte. Bakanlığın bu talebe kayıtsız kalmaması olumlu bir gelişme olsa da bugünün ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamıyor. DSÖ limitleri ile karşılaştırdığımızda aradaki fark çok yüksek olduğu gibi 2020 itibarı ile yıllık 20 mikrogram limit değere göre politikalarını düzenleyen AB standartları ile de uyumlu değil. Yönetmelik yürürlüğe girmeden PM 2.5 için geçiş takvimindeki hedef limit değerleri güncellemeliyiz. Böylece düzenli limit aşımalarının yıllardır gerçekleştiği ilçelerde koruma bölgesi ilan etmek için evrensel standartları referans alacak bir kistasa sahip olabilir ve havamızı koruyabiliriz.

Temiz Hava Hakkı Platformu Koordinatörü Deniz Gümüşel:

HAVA KİRLİLİĞİ KANSERE SEBEP OLUYOR

PM2.5, yani 2.5 mikrondan küçük ince toz parçacıkları hava kirliliğinin en sinsi bileşenlerinden, insanda kansere neden olan birinci grup etmen olarak tanımlanmış durumda. Dünya Sağlık Örgütü, 2021 yılında güncellediği hava kalitesi kılavuzunda, PM2.5 için çok daha sıkı sınır değerler belirledi. DSÖ'ye göre nihai olarak ulaşılmaması gereken yıllık ortalama kılavuz değer 5 µg/m³ iken, Türkiye, 2022 yılı içinde yayınlamayı planladığı *Dış Ortam Hava Kalitesinin Yönetimi Yönetmeliği* taslağında 2029 yılı sonrasında bile bu değerın tam 5 katı bir limit değer, 25 µg/m³ belirliyor. Yani halkımız, bundan sonraki yıllarda da insan sağlığı için tehdit oluşturan miktarın -en iyi ihtimalle- 5 katı daha fazla ince toz soluyacak. Platform üyelerimiz Yönetmelik taslağına görüşlerini bildirdi. Yeni yönetmeliğın, hava kalitesi yöntemine halk sağlığını gözetecek düzenlemeler getirmesi için süreci takip etmeye ve yetkilileri bu konuda uyarmaya devam edeceğiz.

Temiz Hava Hakkı Platformu'ndan Halk Sağlığı Uzmanı Prof. Dr. Gamze Varol:

HAVA KİRLİLİĞİ İLE MÜCADELE HÜKÜMETİN SORUMLULUĞU

Dış ortamdaki hava kirleticileri özellikle PM2.5 bebek ve çocuklar başta olmak üzere herkesin sağlığını olumsuz etkiliyor, yaşamlarını tehdit ediyor. 2021 yılında dünyada ilk kez bir çocuğın ölüm nedenleri arasında hava kirliliğinin olduğu açıklandı. Güvenilir, kamuoyunun paylaşımına açık çevre ve sağlık verilerine erişim, hava kirliliğine karşı politika araçlarını geliştirmek için önemli. Türkiye'de kanserojen olduğu kanıtlanmış PM 2.5 ölçümleri çok kısıtlı, evrensel standartları karşılayan bir limit değere sahip mevzuat henüz yürürlükte değil. IqAir raporundaki veriler ise hava kirliliğinin kronikleştiğı kentlerimizin Avrupa'nın en kirlisi olduğunu gösteriyor. Buralarda yaşayan insanların sağlık riski katsayısı oldukça yüksek. Bilim insanları bu kirliliğın sebep olduğu sağlık sorunlarının Türkiye'deki boyutunu, ölüm ve kronik hastalık verilerine erişimde sorunlar olması nedeniyle kamuoyu ile paylaşmıyor; hava kirliliğine bağlı hastalık yükü, önlenemez erken ölüm hesaplamalarını artık yapamıyor. Hava kirliliğı ile mücadele etmek hükümetlerin başlıca sorumluluğudur. Yapısal önlemlerin ivedilikle alınabilmesi için evrensel standartları karşılayan bir limit değere yürürlüğe girmeli, hava kirliliğinin halk sağlığı üzerindeki etkilerini ortaya koyacak bilimsel çalışmaların yapılması desteklenmelidir.

Temiz Hava Hakkı Platformu'ndan Halk Sağlığı Uzmanı Dr. Melike Yavuz:

HAVA KİRLİLİĞİ COVID-19'A KARŞI DAHA HASSAS HALE GETİRİYOR

Hava kirliliğı günümüzün en önemli halk sağlığı sorunlarından biridir. Solunum, kalp hastalıkları ve kanser gibi kronik hastalıkların yanı sıra COVID-19, grip gibi solunum yolu ile bulaşan enfeksiyon hastalıkları açısından da önemli bir tehdittir. Bilimsel kanıtlar, PM2,5'in SARS-CoV-2 için bir taşıyıcı görevi gördüğüne ve PM2,5 seviyesi arttıkça virüsün üreme katsayısının artığına işaret etmektedir. Hava kirliliğine uzun süreli maruz kalan kişi ve topluluklar COVID-19'a karşı daha hassas hale gelmektedir.

EDİTÖRE NOTLAR

- World Air Quality Report 2021 isimli rapora [buradan](#) erişebilirsiniz.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın hazırladığı, *Dış Ortam Hava Kalitesinin Yönetimi Yönetmeliği* taslağına [buradan](#) ulaşabilirsiniz.
- Dünya Sağlık Örgütü'nün 2021 yılında güncellediği hava kalitesi kılavuz değerlerine [buradan](#) ulaşabilirsiniz.
- Avrupa Birliği Hava Kalitesi Standartlarına [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Detaylı bilgi için;

Gökhan Ersoy, Greenpeace Akdeniz İklim ve Enerji Proje Sorumlusu, gersoy@greenpeace.org,
0541 367 20 63

Deniz Gümüşel, Temiz Hava Hakkı Platformu Koordinatörü, deniz.gumusel@gmail.com, 0533
620 58 38